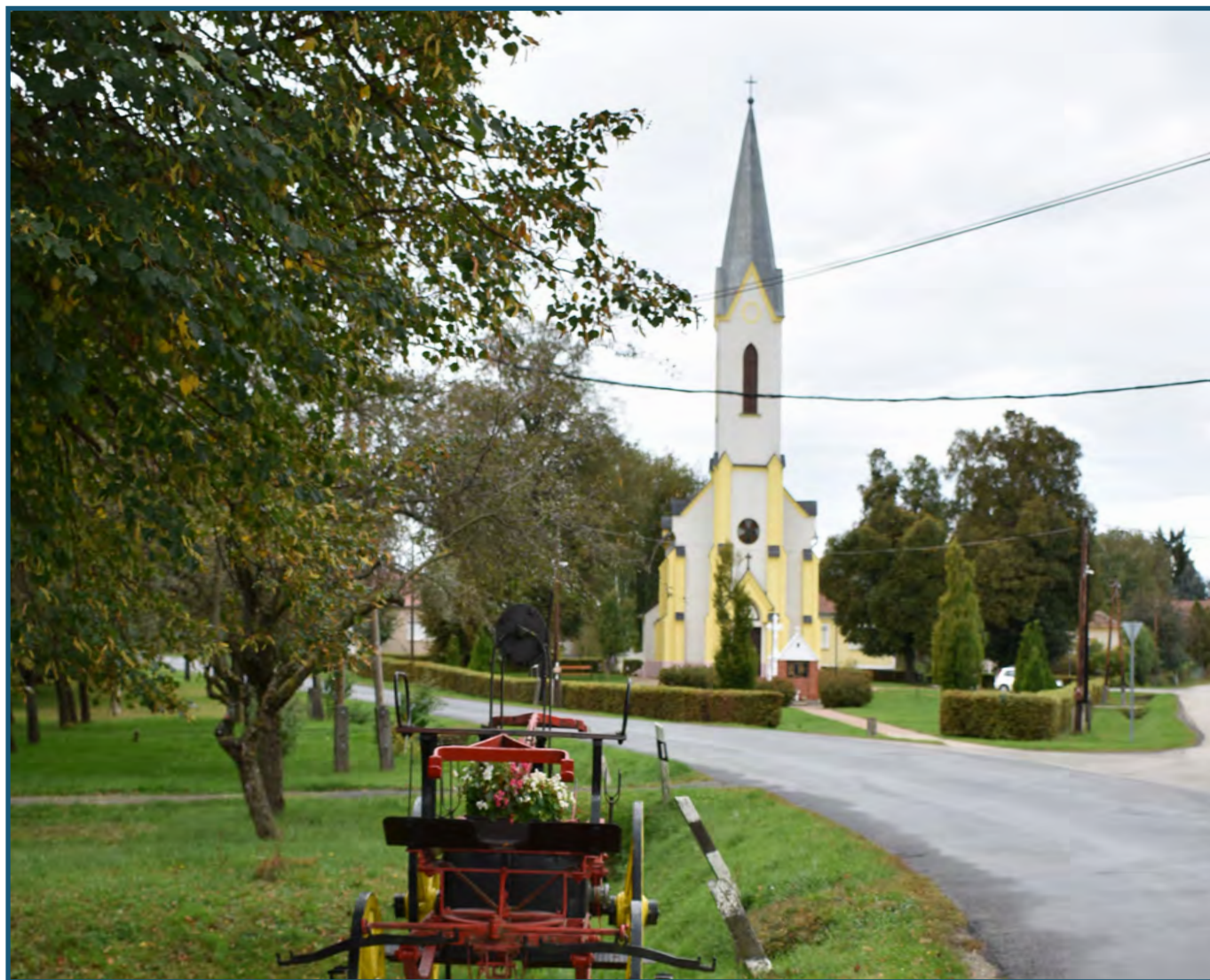

PÁCSONY

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE 2018.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés
2. Pácsony község bemutatása
3. Örökségünk
4. Eltérő arculatú településrészek
Kialakult településrész
Gazdasági terület
5. Jó példák, ajánlások
6. Ábragyűjtemény
7. Felhasznált irodalom
8. Impresszum

BEVEZETÉS

1

Mottó:

*„A természet mindenkori állapota a lélek tükré.
Jelen pillanatban még éretlen természetünké.
Az épített környezet az ember mindenkori tudásszintjét
tükrözi, így például a városszélek tájba oldódása az ott
élők tudatminőségének megfellebbezhetetlen mutatója.
A városba egyre beljebb haladva több száz, néhány eset-
ben több ezer év tudásszintjének információival találkoz-
hatunk. Kivételesen torz esetekben csak az utóbbi ember-
öltőjével.”*

Somlósi Lajos

A Településképi arculati kézikönyv megalkotásának elsődleges célja a helyi identitás erősítése a természeti és az építészeti értékek bemutatása által. Másodlagos célja, hogy elősegítse a településképi védelmi rendelet megalkotását és támpontot nyújtson a település fejlesztési és -rendezési tervek készítésekor. A hely ismerete nélkül nem teremthető harmónia a természeti és az építészeti életterek között, még rövid távon sem tartható fenn az élet továbbadásához szükséges életminőség.

2 PÁCSONY KÖZSÉG BEMUTATÁSA

A Vasi-Hegyhát települése Pácsony község is. A dombvidék belső részén a Rába és a Zala folyók szomszédságában, Vasvártól 7 km-re délre. A települést övező erdők lábánál a völgyben terül el a falu. Vízrajzát tekintve a falutól nyugatra a vasútállomás mellett eredő Sió-patak, majd ezzel később egyesülő Réti-árok és a többi falubeli vízfolyás együttesen a Verna-patakba torkollanak.

Afalunevének előfordulásai változatban maradtak fent. Ennek oka a korai nem egységes írásmód, illetve a hiányos feljegyzések. A dokumentációk alapján 1217-ből maradt fent az első említés majd az évszázadok alatt számos változata volt. 1800-as években Pátsony változatban jelenik meg. A név eredete Herényi István szerint - cseh személynévből keletkezett. Ez a 800 éves kis falu alig 15 településsel együtt elmondhatja magáról, hogy Vas megye legkorábbi írásos említésében is szerepel már.

A község határát átszeli a Szombathely-Nagykanizsa vasútvonal, melynek állomása Győrvárral közös volt, mára azonban itt csak a teherforgalom maradt meg.

A községet övező erdőség állatvilága nagyon gazdag, úgy apróvad, mint madarak és nagytetű emlősök tekintetében.

A termőterületek nagy százaléka szántó. Ezenkívül jelentős a rét, legelő területe a

kisebb mértékben előforduló gyümölcsös és szőlő területek mellett.

A szántóföldi növénytermesztésben alapvető a kalászosok, a kukorica, a takarmánynövények, a repce termesztése. A Vasvár környékén található többi településekhez hasonlóan a földművelés struktúrájára itt is jellemző a sok növényfajta kis volumenben történő termesztése. A szántóterületek elhelyezkedése sajátságos, ami főként a

domborzati viszonyokra és az erdőterületek fekvésére vezethető vissza.

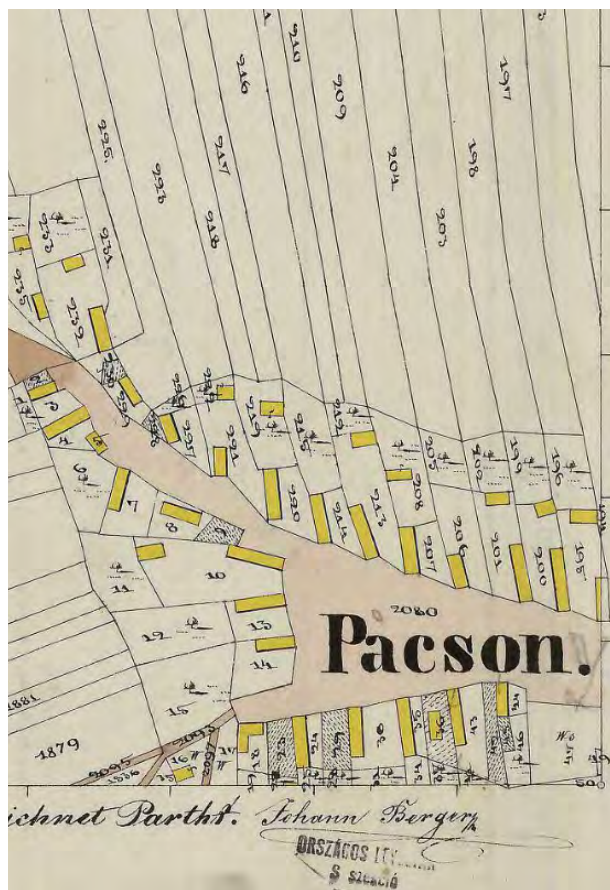
Pácsonyhoz tartozó természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet, vagy országosan védett természeti érték nincs, de a Vasi-Hegyhátra annyira jellemző emberléptékű táj kitűnő kikapcsolódási, pihenési lehetőséget nyújt főként a természetjárók, gyalogos és kerékpáros turisták számára.

3 ÖRÖKSÉGÜNK

ÉRTÉKEK

Az örökség mint érték fenntartása és fejlesztése szempontjából alapvető, hogy a helyi társadalom a maga szintjén és képességei szerint ezeket az elemeket egyértelműen értéként azonosítsa, múltjának, vagy jelenének kiemelt hordozóiként tekintsen rá. Ez az alapfeltétele annak, hogy a településen jelen lévő bármely érték megőrzése, bemutatása és fejlesztése a helyben élőkben gyökerező szándékként megfogalmazódjon.

Szagrális építészet csak az Ég és a Föld jegyben járásával jöhet létre. Ez az a kegyelmi állapot, amikor az alkotó felismeri és értelmezni tudja a hely élet-energetikai rendszerét. Ezen valós ismeretből eredeztethető minden további következmény: így a hely

kiválasztása, a szagrális tér méretének, arányrendszerének, valamint részletképzésének meghatározása is. Településközpontok és kapuk, gázlók, kőkeresztek, utcák vonalvezetése, később a templomok is e rend szerint kerülhettek összhangba a te-

remtő renddel. Mindennemű fejlesztés első lépése az értékek rögzítése kell, legyen. Minden megújulás csakis a múltból eredeztethető, a megőrzött történelmi és kulturális értékekre kell építkezni.

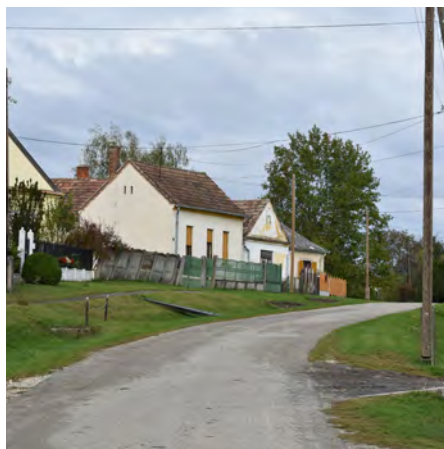

A múlt iránti tisztelet kifejezésében viszont mai eszközöket is lehet alkalmazni, főleg akkor, ha a korábbi minőséget ma már nem vagyunk képesek reprodukálni. Olyan építészeti, kertészeti és tásművészeti megoldások jöhetnek szóba, melyek könnyen kapcsolatba hozhatók a Hellyel, beleolvadnak annak arculatába, anélkül is, hogy külön-külön definiálnunk kellene azokat. Ez maga az illeszkedés, a folyamatosság élő hagyománya és egyben művészete.

Pácsonyban 1911-ig nem volt templom. A hívők a győrvári plébániához tartoztak és oda is jártak misére. Az ottani plébános nem támogatta a pácsonyiak templomépítő szándékát, de őt megkerülve belügyminiszteri engedéllyel könyöradományokat gyűjthettek a templomuk felépítésére. 1911. február 13-án elküldték a Püspöki Hivatalba Szily József vasvári építési vállalkozó tervét és ajánlatát, valamint az igazolást, hogy a pénzügyi fedezet is rendelkezésre áll. Később azonban a Püspökség megváltoztatta az építő személyét. Barton Adolf vasvári kőművesmester kezdte meg a község életében változást indító építkezést. A templomot még abban az évben 1911. november 5-én szentelték fel. A templom titulusa Szent Imre. A templom eredeti harangjait "elvitte" az I. világháború. A toronyban lakó harangokat 1938-ban öntötték s szentelték fel. Az épületet az évek során többször is renoválni kellett.

ELTÉRŐ ARCULATÚ TELEPÜLÉSRÉSZEK

JELMAGYARÁZAT

Eltérő arculatú településrészek

 Kialakult településrész

 Gazdasági terület

 Természeti érték

Egyéb jelölések

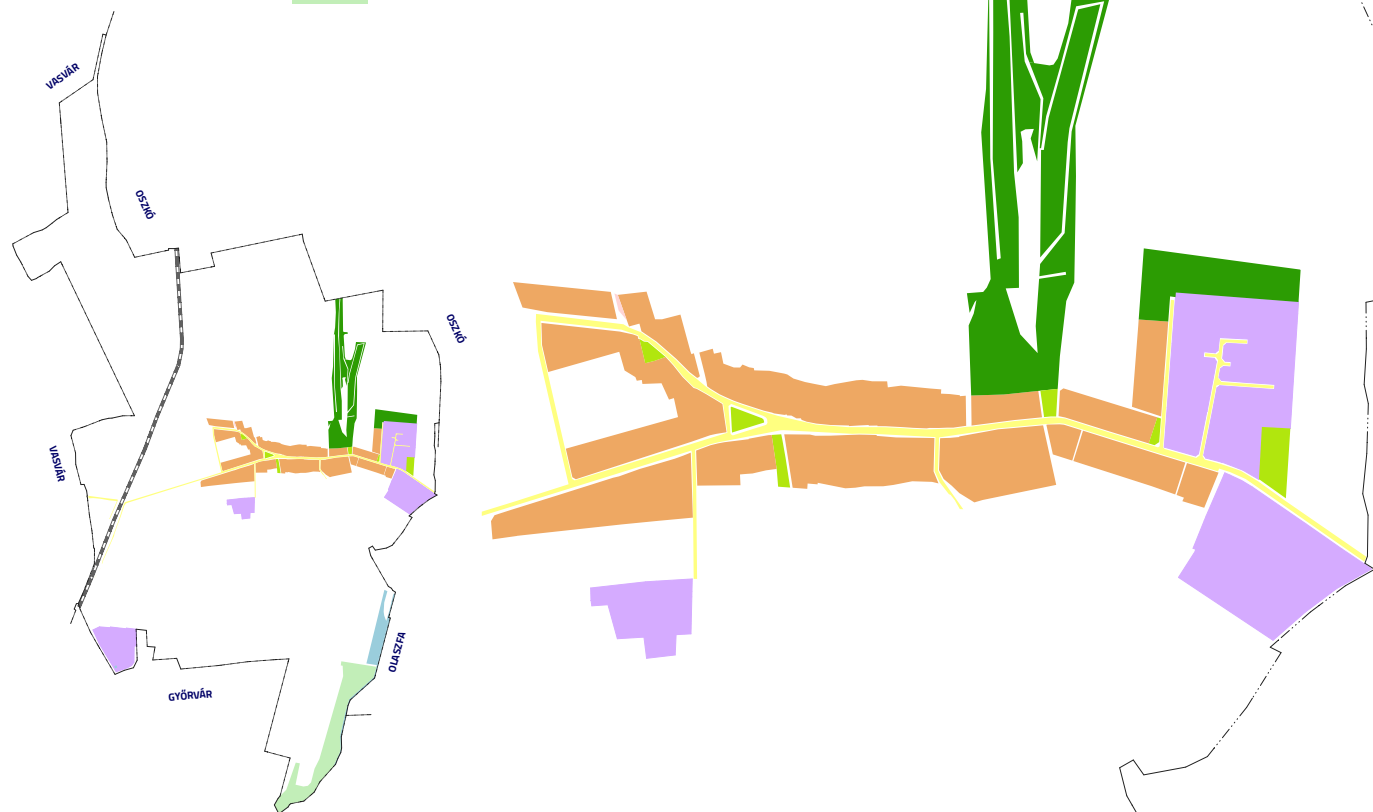
 Vízfelület

 Úthálózat

 Vasút

 Települési zöldfelület

 Naura 2000 terület

KIALAKULT TELEPÜLÉSKARAKTER

A központi funkciót betöltő templom és a hozzá tartozó park határozza meg a település belterületének arculatát. Az elmúlt évtizedek során a jellemzően központosított fejlesztések elkerülték a települést. Cserébe viszont eredetiségében megőrzött táji és települési környezet, ezért a jelenlegi arculata megőrzésre érdemes. Alapelv kell, legyen, hogy minden emberi, mesterséges beavatkozás a növény- és állatvilágának károsítása nélküli történjen, a biológiai sokféleség megőrzése érdekében.

A községen belül a központi szerepkört betöltő intézmények, közösségi épületek a polgármesteri hivatal, a könyvtár, a posta, az orvosi rendelő, az óvoda épülete. A volt termelőszövetkezeti major épületeinek hasznosítása, megfelelő szerepkörrel történő ellátása mind községfejlesztési, mind gazdasági oldalról egyaránt előnyös lehet a jövőben. A település központjában álló templom és annak környezete, parkja rendezett, esztétikus képet mutat az ideérkezők számára, hasonlóan a községben található más intézményeki, illetve magántulajdonban álló területek többségéhez. Az építészetiileg megfelelően kialakított településközponti mag továbbfejlesztéseként az emlékhelyeken túl a község vezetősége a polgármesteri hivatal épülete mellett millenniumi díszkutat is állíttatott. Pácsonynak már 1758-ban volt iskolája. Az oktatás később több helyen folyt egészen az 1976. évi megszűnésig. Ezt követően az óvoda maradt az egyetlen oktatási intézmény. A 20 férőhelyes új épület 1994-ben készült el.

Pácsony épített környezete - egységesen kialakult lakóterület: egyedi telkeken oldalhatáron álló házak nagy kertekkel képezik a település ezen hangulatos, magas életminőségű szövetét.

Az átépülések során az utcakép elkerülhetetlen eleme a '60-as évek modern építészetének általánosan elterjedt típusa - a 10 -szer 10 méteres kontyolt kockaház.

Szerencsére a '70-es-'80-as évek több divatirányzata is elkerülte a települést: két szintes, rossz arányú házak, emeleten utcára néző erkéllyel, eltolt félnyeregvető épületek nem találhatók Pácsony és a „szoc-reál” ikerházak vagy az ún. mai amerikai típusú c.k.-házak, továbbá a mediterrán neo-kúriák sem jelentek még meg tömegével a településen. Fel kell készülni azonban arra, hogy felmerül az igény a legújabb divat szerinti fekete ablakos lapostető jelenségek építésére is, mivel ezen irányzat kissé manipulált „hívószava” - a környezet védelem és az energia-hatékonyság. Igény lehet az egy telken több lakóegység elhelyezésére is, amely alapjaiban változtatná meg a településszerkezetet.

Összefoglalásul elmondhatjuk, hogy a település megőrizte a természethez alkalmazkodó történeti úthálózatát, emberi léptékű tereit, térfalait és kifejezetten gazdagon díszített, értékes épületállománnyal rendelkezik. A kertek, közterületek virágosak, gondozottak.

A településre látogatók számára elsőként a falu rendezettsége, a zöldterületek gondozottsága és a házaknál, utcákon, köztereteken található, utcaképet díszítő, nagymértékű virágosítás tűnik fel. Az ideérkező vendégeket a falu határában üdvözlőtábla köszönti. A településkép kialakítása szempontjából meghatározó virágosítás ma már hagyománynak számít Pácsonyban. A faluban az önkormányzat, a lakosság és a civil szervezetek együtt szervezik és végzik

a virágosítási mozgalmat, melynek keretében figyelmet fordítanak az intézmények, közterületek, magánházak díszítésére, a kihelyezett virágok ápolására, illetve a temető tisztaságára, fenntartására egyaránt. A települési összefogásnak is köszönhető kora tavasztól késő őszig tartó virágosítás eredményeként Pácsony többször ért el helyezést településtisztasági, virágosítási versenyeken.

A falu 1970-ben első helyezést ért el a megyében megrendezett virágosítási versenyen, 1995-ben szintén első lett az országos szintű „Virágos Magyarországért” versenyen.

Pácsony község területén belül a lakosság szabadidő eltöltését szolgáló önkormányzati terület, közpark, sportpálya, játszótér áll rendelkezésre.

GAZDASÁGI TERÜLET

20

A gazdasági területek megjelenése általában összefügg a településkapuk látványával. Az épített környezet egységes megjelenését (tömegét, anyaghasználatát) az eltérő technológiai igény miatt általában nem lehet elvárni, az alkalmazott színvilágot pedig sokszor megköti az adott vállalkozás arculati kódexe. Ezért a településkép megőrzése érdekében a rendezett közlekedési területek kialakítására és az egységes koncepció szerint megvalósított fásításra, parkosításra kell helyezni a hangsúlyt.

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

A település Verna-patak környezetében Natura 2000 védettséget élvez. A falu központjához közel található vizes élőhely környezetében üdülő területfejlesztésre és galéria erdő rehabilitációra is lehetőség kínálkozik.

JÓ PÉLDÁK, AJÁNLÁSOK

5

A település a természeti és az adott kor építészeti adottságait kihasználva terjeszkedett. A település eltérő karakteréből adódóan érezhető a stílusok változása. A jó példák megismertetése és ajánlása változó részek kiemelésével történt, az eredeti településmagoktól az új lakóövezetekig levezetve. A település karaktereinek megfelelően alakultak ki a házak, épületek magassága.

A környezetre való érzékeny reagálás mellett kell létrehozni mindazt, ami funkcionálisan és esztétikailag is kielégíti az igényeket. Általánosságban elmondható, hogy minőségi anyagok választásával és igényes részletek kialakításával, az egyszerűsége törekedve tiszteletben tartva közvetlen és tág szomszédságunkat megfelelő épített környezetet alakíthatunk.

Egy-egy ház nem állhat meg a vakolat vonalánál. Fontos a járda, a fű, a fa, a virág, a bokor, a vizek megléte, megfelelő arányai és állapota. Az ember, az épített- és a természeti környezet hármasságának, harmóniájának megteremtése egy olyan általános cél, amely felé haladva mindhárom tényező előnyben részesül.

A községben mint, oly sok más településen itt is nyomott hagyott a XX.század váltakozó lakásépítési korszakainak.

A településen jól látható, hogy különböző időszakokban történt a terjeszkedések. Ennek megfelelően mindegyik beépített terület magán viseli a kora gazdasági és társadalmi helyzetéből adódó adottságokat. Teljesen eltérő lakóház típusokkal találkozunk a különböző időszakokból. Akad olyan rész is ahol a lakosság anyagi helyzetét tükrözően épült a település.

A jövőben is törekedni kell a karakternek megfelelő követésére.

Telepítés

A település kialakulásaokr a terepadottságok adták a fő irányvonalat.

A tájegységre jellemző, hagyományos be rendezkedés - a keskeny telkeken fésűs beépítés, általában északi oldalhatáron álló épületekkel.

A kialakult településrészeken jellemzően a földszint, vagy földszint plussz egy szint a jellemző.

A kialakult településrészen a telkek mérete még jóval nagyobb mint amire az újonnan kialakítóandó építési telkek esetében igény mutatkozik.

Utcakép

Az új utcanyitásoknál a fasorok telepítése legyen hozzárendelve a közműfejlesztésekhez és a közművek lehetőség szerint az utca egyik oldalán fussanak csak.

Gondoskodni kell az értékes növényzet, fák, fasorok helyi védelem alá helyezéséről. Törekedni kell a régi gyümölcsfák megőrzésére, fajtagyűjtemény kialakítására.

Épület magasság

A településrészek karakterének megfelelően alakult ki az épületek magassága. A beékelődött újabb építések esetén fedezhető azonban eltérés, némely épület „kilóg” a tömegből, maradandó nyomot hagyva az utcaképben.

A ma még beépítetlen területek ezen szempontból szabályozottabbnak tekinthetők. A jövőben is törekedni kell a karakternek megfelelő magasságok követésére.

Tetőhajlás, anyaghasználat

A tetőzet kialakításánál, hajlásszögének és az esetleges tetőfelépítményinek, anyaghasználatának a domináns környezet adottságaihoz való illeszkedését kellene követni. Kerülendők a nagyon eltérő színezetű lemezfedések, illetve a hullámpala fedés.

Színek

A külső szemlélődő számára „szép ház” élményét a ház összképe, határozza meg. Annak tömege, külső megjelenése, színezése, sőt a szomszédos környezethez való illeszkedés minősége teremti meg azt a harmóniát, amelyet tudatosan talán meg sem fogalmazunk. Korunkban a házak „energiatudatos” fejlesztéséhez hozzátartozik a nyílászárók cseréje, külső hőszigetelése, valamint a megújuló

energia temelő berendezések homlokzaton, tetőn történő elhelyezése is. Ez a folyamat főleg a kialakult településképi területeken jelent kihívást, hiszen már egy-egy kedvezőtlen beavatkozás hatására is látványosan felborulhat az egységes utcakép.

A házak színezése régen ritkán változott, hagyományokhoz kötött volt és egy-egy időszakban a hasonlóság volt a jellemző. Modern világunkban a színválasztás sokkal inkább a

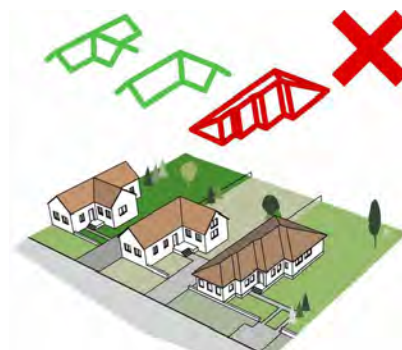
tulajdonos izlésének kifejeződése. Sokszor az illeszkedés akaratlagosan váltja fel a feltűnési vágy.

A kedvezőtlen folyamat ellenére be kell látnunk, hogy a túlszabályozás sem megfelelő, mert közepszerű, steril környezet eredményezne. Tartós megoldást a közmegegyezésre törekvés és a nevelés és a személetnevelés hozhat.

6 ÁBRAGYŰJTEMÉNY

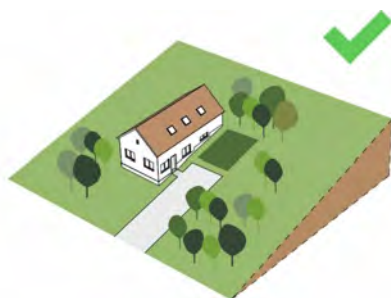
Az ábragyűjtemény, mint bármely automatizmus, csak gondolatébresztőként szolgálhat értékvédelmi ügyekben. A gyűjtemény nélkülözi a hely, a rendeltetés, a természeti és épített környezet ismeretét. Alkalmazása a település főépítészével történő egyeztetés során nyer majd értelmet.

tetőidomok, tető hajlásszög

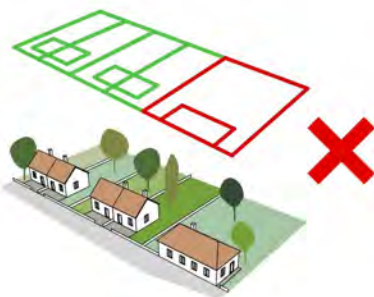
épületmagasságok illeszkedése

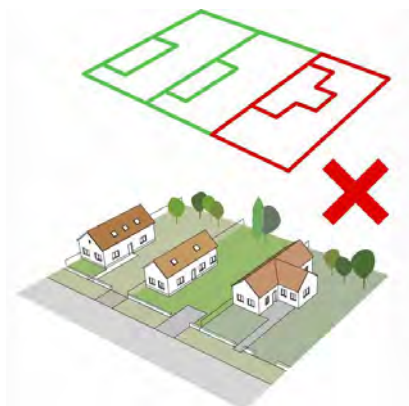
terepalakítás

színek illeszkedése

beépítési módok

7 FORRÁSMEGJELÖLÉS

Pácsony község Településfejlesztési és Településrendezési eszközei
és ezen dokumentumok
megalapozó részei

Pácsony, a virágos falu - Pacuntól Várnépepacunon át Pácsonyig ; Szakály Ferenc

<http://pacsony.hu/>

<https://www.google.hu/maps/>

<https://www.google.com/>

<http://tak.lechnerkozpont.hu/>

<https://pinterest.com/>

<https://hungaricana.hu>

8 IMPRESSZUM

PÁCSONY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

9823 Pácsony, Kossuth Lajos utca 90/B.

Nagy István polgármester
megbízásából készítette:

Altus Savaria Tervező Iroda Kft.
9700 Szombathely, Welther Károly utca 31.
www.altussavaria.hu

Tervezők:

Horváth Violetta

Németh Dóra

Rápli Pál

Sebrek Zsuzsanna

Jóváhagyva:

Pácsony Község Önkormányzatának
...../2018.(.....) Kt-határozatával.

Minden jog fenntartva:

Altus Savaria Tervező Iroda Kft.

Felelős kiadó: Rápli Pál ügyvezető

